

HET NEST

Elke maandag gaat De Standaard op zoek naar de wortels van cultuurmensen en hoe die zich vertakken in leven en werk.

SACHLI GHOLAMALIZAD PRAAT HET OP
HET PODIUM UIT MET HAAR MOEDER

'Ik schaamdé me voor mijn moeder'

Op haar vijfde kwam de actrice Sachli Gholamalizad met haar moeder en haar twee broers vanuit Iran naar België. In de voorstelling 'A reason to talk' breekt ze de moeizame relatie met haar moeder open. 'Ze heeft zich voor ons opgeofferd, maar ik ben het beu om me schuldig te voelen.'

JOYCE DE BADTS

Waarom praat je als een doede? Waarom heb je zulke walen? Heb je gehuild? Weet je wel waarom ik je interview?' Nee, dit is geen politieverhoor, het is Sachli Gholamalizad die haar moeder interviewt. Op de scène zit Gholamalizad met haar rug naar het publiek. Ze communiceert via een webcam en projecteert zelfgedraaide filmbeelden, vooral van haar moeder, die ze bikkelhard aan de tand voelt. 'Mijn moeder heeft nooit eerlijk kunnen praten over de omstandigheden waarin zij en mijn vader uit Iran zijn weggegaan. Daar werd ik ontzettend boos om. Om die façade van sterke vrouw die ze altijd opheid ook, terwijl ik er nooit om gevraagd heb dat ze zich opofferde.'

Met *A reason to talk*, de eerste voorstelling die ze zelf schreef, won Gholamalizad de Circuit X-prijs op Theater aan Zee, waardoor ze na een tournee door Vlaanderen ook op het Theaterfestival mag spelen, best een grote stap. Niet dat Gholamalizad een groentje in het acteervak is – ze speelde al in enkele theatervoor-

stellingen en ook in de verfilming van *De helashaid der dingen*. Nu ze met haar eigen woorden op de scène staat, raakt ze een gevoelige snaar. Tijdens de voorstelling in het Antwerpse Zuidpooltheater durft niemand te verroeren. Op stille momenten hoor je af en toe het geritsel van zakdoeken en wat zacht gesnofter. Weinigen houden het droog.

'Na de eerste opvoering was ik ontzettend ongerust over die stille zaal,' zegt Gholamalizad. 'Zie je wel, dacht ik, iedereen is in slaap gevallen, dit interesseert niemand, het is te persoonlijk. Nu weet ik dat die stille betekent dat het publiek in het verhaal zit.'

Heb je er zelf een idee van wat je voorstelling zo aangrijpend maakt?

'Ik denk dat ik iets universeels vertel omdat iedereen vroeg of laat vragen heeft voor zijn ouders. Als die onbeantwoord blijven, is dat frustrerend. Veel mensen komen me na de voorstelling vertellen over hun onverwerkte familieverhalen. Het is een soort groepstherapie.' (*lacht*)

'Het is niet toevallig dat ik hier pas op mijn 32ste klaar voor was. Nu ik aan kinderen begin te denken,

Sachli Gholamalizad: 'Dankzij de camera kon ik eindelijk praten met mijn moeder.' © Wim Kempeneers

vraag ik me af of ik zelf een goede moeder zal zijn. Mijn moeder had ook een moeilijke relatie met haar moeder. Misschien is het iets erfelijks?' **Wat maakt je zo kwaad op haar?**

'Mijn ouders zijn uit Iran weggegaan omdat er oorlog was. Toen ze hier kwamen, hadden ze niets. Hun enige doel was: overleven, zorgen dat de kinderen er geen trauma aan overielden, dat ze ons alles konden geven. Daarom was ze constant aan het werk, zo veel dat er voor ons geen aandacht was.'

'Zij heeft haar leven voor ons opgeofferd, maar ik heb daar toch nooit om gevraagd? Ik ben het ben om me daar schuldig over te voelen. Ik wilde er eindelijk over praten, maar zij bleef maar een façade ophouden. Ze kon niet praten over hoe het echt allemaal gelopen is, wat ze voelde.'

Rond je vijftiende ben je 'zo' geworden, zegt je moeder. Tegendraads, bedoelt ze daarmee. Wat deed je dan?

'Rebelleren. Slechte punten op school, uitgaan. Weet je, als migrantenkinderen werden wij toch vaak gedwongen de verantwoord-

delijkheid te dragen voor onze ouders. Wij moesten vaak vertalen en papieren invullen. Van mijn moeder moest ik de hele tijd het brave, hardwerkende migrantenmeisje zijn. Omdat mijn ouders zo veel hadden afgezien voor ons, was er geen ruimte voor mij om te zeggen: "hé, ik heb ook een probleem". Rond mijn vijftiende kon ik dat niet meer aan en heb ik me van haar afgekeerd. Ik schaamde me ook voor haar, omdat ze met z'n zwaar accent sprak.'

Als publiek voel je bijwijken plaatsvervangende schaanthe voor je hardheid.

'Uiteraard. Ik schaam me nu ook omdat ik me schamde voor haar. Maar het harde en afstandelijke in de voorstelling was nodig om eindelijk te kunnen zijn. Het is hard omdat ik haar iets wil ontlokken, ik wilde dat masker eraf halen. Dat ze echt en eerlijk antwoordt op mijn vragen, dat vind ik heel mooi. Ben camera is een machtig instrument, het heeft ons geholpen bij dat gesprek. Ik blijf zakelijk omdat ik een journalistieke afstand moet houden, zij is oprecht blij dat ze haar verhaal kan doen. Ik ben weer haar vertaler, net als vroeger.'

Een ontroerend voorbeeld van je moeders opoffering is dat ze jullie iedere nacht tegen zich aan liet plassen.

'Ja, mooi stuk, he (*lacht*). Mijn moeder was de eerste twee jaar alleen met ons in België – waarom mijn vader later kwam, begrijp ik nog altijd niet helemaal. Wij sliepen toen bij haar. Hoewel we er al te groot voor waren, plasten we altijd in bed. Door de stress wellicht. Zij wilde ons niet wakker maken en bleef de hele nacht in een rat bed liggen. Iedere nacht weer.'

Wat vindt je moeder van de voorstelling?

'Ze vindt ze heel eerlijk en mooi. Ze is trots. Ze is vooral blij dat ik kan doen wat ik graag doe, dat was toch haar ultieme doel. Ze moest wel huilen, op de premiere ging iedereen haar knuffelen, dat was mooi.'

Ben je nu klaar met je afkomst?

'Sinds ik vaak en lang in Iran ben geweest, wil ik er almaar meer over vertellen. In Iran heb ik besef hoe belangrijk kunst is. Toen ik op het Rits zat, werd ik ziek van al die ironische stukken over hoe leeg het bestaan wel niet is. Er wordt hier zo lichtzinnig omgesprongen met kunst, alsof er een

'Omdat mijn ouders zo veel hadden afgezien voor ons, was er geen ruimte voor mij om te zeggen: hé, ik heb ook een probleem.'

© r.

'Mijn moeder had ook een moeilijke relatie met haar moeder. Misschien is het iets erfelijks?'

noodzaak ontbreekt. Daarom ben ik ook gestopt met die studie, ik vond er niks aan.'

'In Iran heb ik ervaren wat kunst echt kan betekenen, dat ze verandering teweeg kan brengen. Je hebt daar een heuse underground kunstscene, ze zijn er op de hoogte van wat er in de internationale kunstwereld gebeurt. Ik was een keer bij iemand thuis die een workshop dans à la Anne Teresa De Keersmaeker gaf. Anderen volgen lessen in het Westen en geven wat ze geleerd hebben thuis door. Allemaal in het geheim, want dans is verboden. Zo ontwikkelen ze hun eigen taal, tussen dans en theater, waar ze de hele tijd hun grenzen testen. Alles wat ze maken is politiek, louter omdat ze het maken. Dat vind ik fantastisch.'

Hoe is het leven in Iran voor jongeren?

'Het Iran van voor de revolutie was enorm progressief – mijn moeder droeg minirokken, ze rookte, ging naar discotheken, alles was mogelijk. Diezelfde progressiviteit zie je nog altijd bij het overgrote deel van de bevolking, alleen niet in het openbaar. De mensen zijn heel belezen; iedereen die kan, studeert, vooral meis-

© Wim Kempeneers

jes. Dat ik mijn studies niet heb afgemaakt, vinden mijn Iraanse vrienden onbegrijpelijk.'

'Het loopt er vol hipsters, ik heb er ook de waanzinnigste feesten meegemaakt. De jeugd is totaal seksueel geobedeerd, juist omdat contact tussen mannen en vrouwen zo beperkt wordt. Dat intrigeert me ook: stel dat ik in Iran was opgegroeid, zou ik dan ook zo geworden zijn?'

Je bent duidelijk nog niet uitverleid, maar eerst ga je nog tv-werk doen.

'Klopt, de opnames voor *De buinker* zijn volop bezig, een fictiereeks die op VTM zal lopen. Ik speel een agent van de Staatsveiligheid. Ik ben zo dankbaar dat ze me nu eens niet gevraagd hebben om in gebrekkig Nederlands een slet of een onderdrukke kwazel te spelen. Deze keer ben ik een vrouw die de baas is. Kortom: de perfecte allochtonenrol.'

'A reason to talk' speelt op 25 januari in de Arendergeschouwburg in Antwerpen.